

دوری جستن از بدعت (امور تازه وارد در دین)

خطبه اول

الحمد لله الذي أمرنا بالإتباع. ونهانا عن الابتداع. وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له في العبادة. كما أنه لا شريك له في الخلق والإبداع. وأشهد أن محمداً عبده ورسوله الذي أرسله ليتبع ويطاع. صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه وسائر الأتباع وسلم تسليماً كثيراً. أما بعد: الله متعال ويفرمنا: ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَٰلِكُمْ وَصَّيْنَاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾﴾ (الأنعام: ١٥٣) « این راه و راه مستقیم من است از آن پیروی کنید و از راههایی پیروی نکنید که شما را از راه الله پراکنده می سازد. اینها چیزهایی است که الله شما را بدان توصیه می کند تا پرهیزگار شوید.»

برادران و خواهران مسلمان! الله متعال حضرت محمد صلی الله علیه وآله وسلم پیامبر خود را برانگیخت تا وعده خود را انجام دهد و نبوت را به او خاتمه دهد و مردم جهان را از گمراهی به شاهراه توحید هدایت نمود. و بندگان او را از عبادت بتها برهاند و به عبادت الله رهنمون گردد و از قید اطاعت شیطان بیرون آورده و به اطاعت الله راهنمایی کند. پیامبر گرامی اسلام مانند آموزگاری دلسوز به میان مردم آمد تا آنها را راهنمایی و ارشاد کند و اخلاق نیکو به آنها بیاموزد و آنها را از اسارت جهل و نادانی و گمراهی برهاند. و تا حجت را بر مردم تمام کند یعنی مردم نتوانند اعتراض کنند که چرا الله راهنمایی را نفرستاد تا خوب و بد و درست و نادرست را به ما نشان داده و ما را از جهنم بیم و بهشت بشارت دهد. پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم امت را بر راه روشن گذاشت و شاگردان وفادارشان راه و روش ایشان را تا آخرین لحظات زندگی عملی نمودند تا آنکه بعد از گذشت این قرون برتر و امت اسلامی دچار مصیبت های گوناگونی شدند. در این شکی نیست که بخش روحی و معنوی هر جامعه و ملت را همانا افکار و معتقداتش تشکیل میدهد و تا وقتی که تفکرات و اعتقادات آن درست و خالی از انحرافات باشد و سلوک و اخلاقش نیز رضایت بخش و پسندیده خواهد بود و ولی هر گاه با نفوذ اجانب و بیگانگان افکار منحرف داخل جامعه گردد آنگاه ملت و جامعه دچار بی نظمی و اختلالات فکری و عقیدتی خواهد شد و پس از اینکه مدت زمانی از عهد پیامبر و اصحاب و تابعین گذشت و ایمان رو به ضعف و سستی نهاد و دورویی و نفاق از هر سو و سر بر آورد و زهد و تقوی به حداقل خود رسید و بسیاری از انسانها جرأت نمودند و با پرروئی و جسارت و از روی هوا و هوس به اظهار نظر پرداختند و هر آنچه مورد رضایت الله و پیامبر نبود و بر زبان جاری نمودند. و به سبب آن فرقه های گمراه بروز نموده تفرقه و اختلاف جای وحدت و همدلی و جهل و نادانی جای علم و دانش و بدعت جای سنت را گرفت و فرزندان امت اسلامی از دو منبع اصلی دینشان فاصله گرفتند.

مسمانان! آیات و احادیث و همچنان اقوال بسیاری از علما وجود دارد که مسلمانان را در تمسک به سنت و دوری جستن از بدعت دستور داده. از جمله الله تعالی به عنوان وصیت به بندگان باایمانش می فرماید: ﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ (آل عمران: ١٠٣) «و به ریسمان الله چنگ زیند

و متفرق نشوید». حبل الله: یعنی قرآن و سنت در معنای مستعارش است و جمع بین قرآن و سنت و سبب رسیدن به مقصود و آن هم پاداش الهی و نجات از عذاب است. الله متعال در موضع دیگر می فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ (النساء: ۵۹) «ای کسانی که ایمان آورده اید! از الله و از پیغمبر اطاعت کنید. و از کارداران و فرماندهان خود فرمانبر داری نمایید» امام طبری رحمه الله در شرح این آیه می فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده اید از الله متعال در آنچه که به شما امر و نهی می کند پیروی کنید و از رسولش محمد صلی الله علیه و آله و سلم نیز پیروی نمایید و زیرا پیروی کردن شما از پیامبر و منجر به اطاعت شما از الله متعال می شود. چون شما بر اساس امر الله تعالی از پیامبرش پیروی می کنید. و این دستوری از طرف الله است مبنی بر پیروی کردن از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در زمان حیاتش در آنچه که به آن امر و نهی می کند و وبعد از وفاتش به پایبند بودن به سنتش و الله تعالی به طور عموم دستور پیروی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم را صادر کرده و این دستور به زمان خاصی اختصاص ندارد و بلکه دستوری عام و کلی است و مربوط به هر دو زمان حیات و پس از وفات پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می شود». الله پاک و منزله می فرماید: ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ (النور: ۶۳) «آنان که با فرمان او مخالفت می کنند. باید از این بترسند که بلایی گریبانگیرشان گردد. یا این که عذاب دردناکی دچارشان شود» ابن کثیر رحمه الله می فرماید: سرپیچی کردن از دستورات رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم که آن هم و راه و روش و سنت و شریعت ایشان است. و اعمال و اقوال انسان با اعمال و اقوال رسول الله مقایسه می شود و اگر با آن موافقت داشت قبول می گردد و اگر با آن مخالفت داشت مردود و باطل است. همچنانکه در صحیح بخاری و مسلم از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روایت است که فرمودند: «من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو رد» (هر کس عملی انجام دهد که ما بر انجام آن دستور نداده باشیم آن عمل باطل و مردود است). پس کسانی که با دستور پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از لحاظ ظاهری و باطنی مخالفت می کنند بترسند و هراسان باشند از اینکه فتنه دنیا که شامل کشتن و اجرای حدود و زندانی کردن و غیره است دامنگیرشان نشود.

از جابر رضی الله عنه روایت است که: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمود: «أما بعد: فإن خير الحديث كتاب الله وخير الهدى هدى محمد وشر الأمور محدثاتها وكل محدثة بدعة و وكل بدعة ضلالة» روایت مسلم «اما بعد: بهترین سخن کتاب الله قرآن و بهترین راه و راه و روش پیامبر است و بدترین کارها و کارهای جدید و نو ظهور در دین است و همه این نوآوریها بدعتند و همه بدعتها گمراهی اند». و از ابوموسی الأشعری رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: «مِثْلِي وَمِثْلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ كَمِثْلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمًا فَقَالَ رَأَيْتُ الْجَيْشَ بَعَيْنِي وَ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْعَرَبِيَّانِ فَالْتَجَا النَّجَاءَ. فَأَطَاعَتْهُ طَائِفَةٌ فَأَدْبَجُوا عَلَى مَهْلِهِمْ فَانجَوا وَ كَذَبَتْهُ طَائِفَةٌ فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ فَاجْتَا حَهُمْ» روایت بخاری «مثل من و مثل آن چیزی که الله من را با آن به سوی شما مبعوث کرد و مثل و مثل مردی است که به سوی قومش آمد و گفت: ای قوم و من لشکری را به چشمانم دیدم و حقیقتاً من ترساننده عربیانی مثل مردی است که به لشکری بر می خورد و و آنها

او را به تاراج می‌برند و اسیر می‌کنند و سپس او از دستشان فرار کرده و در حالیکه چیزی به همراه ندارد به سوی قومش فرار می‌کند تا آنها را از وجود دشمن آگاه کند هستم برای شما و خودتان را نجات دهید و فرار کنید و عده‌ای از افراد قومش سخنش را قبول می‌کنند و سر شب به آرامی و در نهایت سکوت حرکت می‌کنند و خودشان را نجات می‌دهند و عده‌ای دیگر سخنش را قبول نمی‌کنند و وهمان جا می‌مانند و سحرگاهان لشکریان سر می‌رسند و آنها را می‌کشند و از بیخ و بن بر می‌کنند و این مثل کسی است که از من اطاعت کند و از آنچه آورده‌ام پیروی نماید و مثل کسی است که از من نافرمانی ورزد و آنچه را که از حق آوردم تکذیب کند».

در این حدیث و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم خودش را به مردی تشبیه کرده که اگر از قومش دور باشد و بخواهد آنها را آگاه کند و به آنها خبر دهد که دشمن را با چشمان خودش دیده و لباسش را در می‌آورد و با آن به سوی قومش اشاره می‌کند تا آنها را از آمدن ناگهانی دشمن خبردار کند و در این میان هر کس حرف آن مرد را تصدیق کند و از او اطاعت کند و از آن منطقه خارج شود نجات می‌یابد و سالم می‌ماند ولی اگر حرف آن مرد را تکذیب کند و از او سرپیچی ورزد و از آن منطقه خارج نشود دشمن می‌آید و او را می‌کشد و یا به اسیری می‌گیرد. و این مثل کسی است که از پیامبر اطاعت می‌کند پس نجات می‌یابد و اگر نافرمانی کند و هلاک می‌شود.

بارك الله لي ولكم في القرآن العظيم و نفعني و إياكم بما فيه من الآيات و الذکر الحكيم. أقول قولي هذا و أستغفر الله لي و لكم و لسائر المسلمين انه هو الغفور الرحيم.

خطبه دوم

الحمد لله حمدا يليق بجلال وجهه و عظيم سلطانه و أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له و أشهد أن محمدا عبد الله و رسوله و صلوات الله و سلامه عليه و على آله و أصحابه و من سار على نهجه إلى يوم الدين و بعد:

برادران مومن! پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم امانتی را که بردوش داشتند ادا نموده و دین الهی را به بندگان به طور شایسته بیان نمودند ایشان را بر راه روشن و آشکار گذاشته و به رفیق اعلی پیوستند. در حدیثی از عرباض بن ساریه رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: «قد تركتكم على البيضاء ليلها كنهارها لا يزيغ عنها بعدي إلا هالك و من يعش منكم فسيروا اختلافا كثيرا فعليكم بما عرفتم من سنتي و سنة الخلفاء المهديين الراشدين من بعدي» روایت حاکم «شما را بر روشنی‌ای ترک می‌کنم و شبس در روشنی مثل روز است یعنی شما را بر هدایتی ترک می‌کنم آنقدر واضح و آشکار است که هیچگونه خفایی در دوران فتنه نیز در آن وجود ندارد تنها کسی که دچار هلاکت شود از این هدایت و روشنی منحرف می‌شود و وهر که از شما زنده بماند و بزودی شاهد اختلافات زیادی خواهد بود و پس بر شما پیروی از طریق من و خلفای راشدین که هدایت کنندگانند و واجب است». و از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «كل أمتي يدخلون الجنة إلا من أبى قيل يا رسول الله و من أبى قال: من أطاعني دخل الجنة و من عصاني فقد أبى». البخاری «همه امت من داخل بهشت خواهند شد مگر کسیکه خود از دخول آن امتناع ورزد و گفته شد ای رسول الله چه کسی است که از دخول آن امتناع می‌ورزد؟ فرمود: کسی که از من اطاعت کند داخل بهشت خواهد شد

و وکسی که از من نافرمانی کند و او همان کسی است که خود از دخول آن امتناع ورزیده است». همچنان پیامبر اکرم فرمود: «تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمُ بِهِمَا كِتَابَ اللَّهِ وَسُنَّةَ نَبِيِّهِ» موطای امام مالک «من دو چیز را در میان شما بجای می گذارم و که با چنگ زدن به آن دو هرگز گمراه نمی شوید و کتاب الله قرآن و سنت پیامبرش احادیث».

صحابه کرام رضی الله عنهم و علمای بزرگ صدر اسلام و ما بعد شان رحمهم الله نیز بر دوری جستن از بدعت و تمسک به سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم تأکید ورزیده اند از جمله: عبدالله بن مسعود رضی الله عنه فرموده است: «تبعیت و پیروی کنید و بدعت گذاری نکنید و چون پیروی کردن شما را کفایت می کند». باز در جای دیگر می فرماید: «ما اقتداء می کنیم و استقلال طلبی نمی کنیم و پیروی می کنیم و بدعت گذاری نمی کنیم و مادام که به آثار پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم چنگ زنیم هرگز گمراه نمی شویم» سنن دارمی. از عبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت است که فرموده است: «تمام بدعت ها گمراهی اند و ولو که مردم آنها را خوب و درست بدانند». سنن دارمی. از هشام بن عروه رضی الله عنه روایت است که فرموده: «از سنت ها پیروی کنید و چون سنت ها نگهدارنده دینند». جامع بیان العلم. از ابن هرمز رحمه الله روایت است که فرموده است: «با اهل مدینه ملاقات کردم و در میان آنها فقط کتاب الله قرآن و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم احادیثش موجود بود و واگر مسأله ای پیش می آمد و حاکم بر اساس آنها فتوی می داد». جامع بیان العلم. روایت است که مردی نامه ای به عمر بن عبدالعزیز رضی الله عنه نوشت و در مورد (قدر) از او سؤال کرد. عمر بن عبدالعزیز در جواب او برایش نوشت: «اما بعد: تو را به رعایت تقوای الهی و میانه روی در امورات الهی و پیروی از سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و ترک آنچه که بدعت گذاران با وجود سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بوجود آورده اند و توصیه می کنم. بر تو پیروی از سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم واجب است و چون برای تو به مثابه پناهگاهی است و سپس بدان که و مردمان هیچ بدعتی را بوجود نیاورده اند مگر اینکه در گذشته دلیلی در رد آن بدعت وجود داشته و درس هایی از آن گرفته شده و حقیقتاً سنت را کسی بنیان گذاری کرده که می دانسته در مخالفت سنت و خطا و اشتباه و انحراف و نادانی و زیاده روی وجود دارد و پس نفست را بر آنچه مسلمانان قبل از تو بر آن راضی شدند و راضی گردان...» روایت ابن داود.

برادران و خواهران مسلمان! توجه نمایید عبد الله بن مسعود رضی الله عنه چه سخنی زیبا و بلیغ در مورد پیروی و ترک نوآوری در دین فرموده است: «الله نظری به قلوب بندگانش انداخت و قلب محمد صلی الله علیه و آله و سلم را بهترین قلب ها یافت و او را به پیامبری مبعوث کرد و سپس نظری به قلوب بندگانش بعد از انتخاب قلب پیامبر انداخت و قلب های صحابه رسول الله را بهترین قلب ها یافت و آنها را به عنوان یاران پیامبرش و یاری دهنده دینش برگزید و پس آنچه را که مسلمانان صحابه رسول الله خوب و شایسته می دانند و نزد الله نیز خوب و شایسته است و آنچه را مسلمانان زشت و ناپسند می شمارند و نزد الله نیز زشت و ناپسند است». بنا بر این تعصب و وابستگی شدید به اشخاص و مذاهب و پیروی کور کورانه از پدران و نیاکان عامل بسیاری از بدعت ها و زشتی ها به بهانه حفظ آداب و سنن شده و و حجابی در برابر معرفت و شناخت حق است. پس باید دانست بدعت

گذاری در دین آثار و پیامد های ناگوار فراوانی دارد که از جمله: تباهی دین: زیرا اگر هر کسی به خود اجازه دهد با سلیقه خاص خود چیزی بر آیین الله بیفزاید و یا از آن بکاهد و حقیقت دین از بین می رود و چیزی از آن باقی نمی ماند. دوم: با پیروی از بدعت سنت ترک می شود و زیرا بدعت ها سبب می گردد و رسوم باطل و جایگزین سنت مطهر شوند و سنتهای راستین به فراموشی سپرده شوند. سوم: بدعت گذاری در دین سبب دوری از حق و افتادن در وادی گمراهی است. بدعت گزار نه تنها خود در وادی گمراهی است که با بدعت چه بسا مایه گمراهی انسانهای بیشماری گردد. چهارم: بدعت گزار با دست درازی در دین و کم و زیاد کردن احکام الله هم در عمل و هم در اندیشه و اعتقاد از حق فاصله می گیرد در نتیجه اعمال و عبادات او بی ثمر بوده مقبول در گاه حق نخواهد بود. و از آثار منفی و پیامد های خطرناک بدعت ایجاد فتنه و آشوب است. آری! بدعت در عرصه دین سبب ایجاد فضای نامطلوب و آمیخته شدن حق و باطل می گردد و بسیاری از بدعتها به خاطر شرایطی به سرعت پخش می شوند و گاه در طول زمان باقی می مانند و گروههای کثیری را به انحراف می کشانند و شخص بدعت گزار باید جریمه تمام آنها را پردازد. قرآن مجید در باره این گونه اشخاص می فرماید: ﴿لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلِيسَاءَ مَا يَزُرُونَ﴾ (النحل: ۲۵) «آنان باید که در روز قیامت بار گناهان خود را به تمام و کمال بر دوش کشند و وهم برخی از بار گناهان کسانی را حمل نمایند که ایشان را بدون آگاهی گمراه ساخته اند هان! چه بار گناهان بدی را بر دوش می کشند!»

عباد الله! صلوا وسلموا علی من أمرتم بالصلاة والسلام علیه فی قوله سبحانه: ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ (الأحزاب: ۵۶) اللهم صل وسلم علی عبدك ورسولك محمد وعلی آله وأصحابه أجمعین و التابعین لهم بإحسان إلى يوم الدين. اللهم ارض عن الصحابة الأخيار و آل البيت الأبرار و اللهم إنا نشهدك حب نبيك و أهل بيت نبيك و أصحاب نبيك و ممن سار علی نهج نبيك صلى الله علیه وآله وسلم. اللهم وفقنا لما حَب وترضی و اللهم انصر الإسلام و المسلمین و ودمر أعداءك أعداء الدين. اللهم اغفر لنا ولأبائنا وأمهاتنا وجميع المسلمين الأحياء منهم والميتين و برحمتك يا أرحم الراحمين و اللهم آت نفوسنا تقوها وزكها أنت خير من زكها و أنت وليها ومولاه و ربنا آتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار. عباد الله! إن الله يأمر بالعدل والإحسان وإيتاء ذي القربى و وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغى و يعظكم لعلكم تذكرون.